

Hint Kutsal Metinleri ve Vedalarda Bozkır İzleri

Şengül Demirel*

Hindistan; insan yapısı, inançları, kast sistemi ve gelenekleri ile ilginç bir ülkedir. Halen uygulanmakta olan kast sistemi ve karmaşık inanç sistemi ile ilginç bir ülkedir. Çin, Japonya, Kore, Vietnam, Tayland ve Burma gibi doğu Asya ülkelerinde etkileyen Budizm'in ve Hinduizm bu topraklarda doğmuştur. Bazı kaynaklar, Hinduizm'de üç milyon tanrı objesinden söz ederken, bazı kaynaklar ise, otuz üç milyon tanrı objesi olduğunu yazmaktadır. Buna göre; yeryüzündeki canlı-cansız tüm varlıklar tanrı objesi düşünülmektedir.¹ Dünyada bu kadar çok tanrı objesinin olduğu bir başka inanç sistemini görmek mümkün değildir.

Çıplak gezenlerle, bedenlerine eziyet edenlerle, kutsal nehirlerde tapınanlarla, yakılan ölümlerle ve kutsal sayılan inekleriyle Hindistan, anlaşılması çok zor bir ülkedir. Bütün bunlar, Hint kültürünün temelini oluşturmaktadır.

Öncelikle, böylesine karmaşık bir kültür yapısının mimarı olan Hint toplum yapısını ele alalım ve tanımaya çalışalım. Hindistan denildiğinde ilk olarak, Hint toplumunu oluşturan “Ari” ve “Dravit”lerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bunlar, Hindistan tarihinin ve kültürünün temel taşlarını oluşturmaktadır. “Dravit” olarak adlandırılan yerli halk, aslında sanıldığı gibi homojen bir topluluk değildir. Yerli halkın kökeni hakkında kesin bir bilgi olmasa da, bu halkın Filipin adalarından göç eden Proto Austroidler ile Hindistan topraklarında yaşayan yerlilerin karışmasından meydana geldiği görüşü yaygındır. Hindoloji Profesörü Kemal Çağdaş, “Hint Eski Çağ Kültür Tarihine Giriş” adlı eserinde Hindistan'ı, çeşitli ırkların karışıp kaynaştığı bir ülke olarak tanımlamaktadır. Hindistan'da yaşayan yedi ırkı da Hint-Ari, Dravitler, Moğollar, Ari-Dravit, Moğol-Dravit, Türk-İran, Saka-Dravit biçiminde sıralamaktadır.² Hikmet Bayur ise bu konuda, Saka-Dravit yerine, İskit-Dravit terimini kullanarak aynı sınıflandırmayı yapmaktadır.³

* Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Van/TÜRKİYE, senguldemirel2000@yahoo.com ORCID:0000-0002-0174-6379

1 E. O. Martin, *The Gods of India, Indological Book House, Delhi, 1972, s. 27.*

2 K. Çağdaş, *Hint Eski Çağ Kültür Tarihine Giriş*, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1974, s. 9.

3 H. Bayur, *Hindistan Tarihi, Hindistan Tarihi, C 1, TTK, Ankara, 1987, s. 4-8.*

Tarihi kayıtlar, M.Ö. 1600 – 500 yılları arasında beyaz tenli Arilerin İndus Vadisi ve Pencap bölgesine girdiklerini ve bu bölgelere yerleştiğini yazmaktadır. Bu toprakların yöneticisi olarak kalmak için, ten rengine göre belirlenen “kast sistemi”ni kurmuşlardır. Daha sonraki yüzyıllarda ise, güçlerini devam ettirebilmek için ruhban sınıfı olan “Brahman” sınıfını

oluşturmuşlardır. Böylece toplumu yöneten ve yönlendiren olmuşlardır.⁴

Arilerin nereden geldikleri hususunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Batılı bilim insanları Arileri “Batı” kökenli yapmak konusunda büyük çaba harcamakta ve bu konuda yanlı davranmaktadır. Ancak yapılan çalışmalar göstermektedir ki Ariler Orta Asya bozkırlarından gelmiştir. Arilerin anavatanı olarak, Güney Rusya, Doğu Türkistan, Hazar Denizi ile Aral Gölü arasında kalan bölge gösterilmektedir. Kaynaklara göre Ariler, bu coğrafyada M.Ö. 3000-1200 yılları arasında yaşamış, hayvancılıkla uğraşan göçebe bir halktır. Bazı bilim insanları, hayvancılıkla uğraşan ve çoğu göçebe toplumu gibi savaşmayı seven bu insanlar için “muharip çoban” terimi kullanmaktadır.⁵

Anayurtlarından ayrılmak zorunda kaldıkları Ariler, büyük guruplar halinde Hindistan topraklarına göç etmeye başlamışlardır. Bu göç, sadece yetişkin erkeklerden oluşmamaktadır. Aileleri ve hayvanlarıyla birlikte göç eden Arilerin, “göç” konusunda deneyimli olmalarını ve göç ettikleri bu yeni torakları “yurt” olarak seçtiklerini akla getirmektedir.

Arilerin iki büyük göç yolu izlediği bilinmektedir. Bu göç kollarından biri batıya yönelirken, diğeri ise güneye yönelmiştir. Güneye göç edenler de iki kola ayrılmışlardır. Bir kol Hindistan’a, diğerkol da İran havzasına yönelmiştir. Arilerin Hindistan’a gelişi hakkında farklı tarihler verilmektedir. Walter Ruben Arilerin göç tarihinin yaklaşık M.Ö. 2500 yılları olabileceğini ifade etmektedir.⁶ Kemal Çağdaş ise Arilerin Hindistan’a M.Ö. 1500 yıllarında göç etmeye başladıklarını ifade etmektedir.⁷ Arilerin Hindistan’a yaptıkları göç hareketinin, yaklaşık M.Ö. 500 yıllarına kadar sürdüğü kabul edilmektedir.⁸

4 McNeill, H. W., *Dünya Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi, Ankara, 2006, s. 103.

5 Ruben, Walter, *Eski Hind Tarihi*, İdeal Matbaa, Ankara, 1944, s. 5.

6 Ruben, *age.*, s. 44.

7 Çağdaş, Kemal, *Hint Eski Çağ Kültür Tarihine Girişi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1974, s. 18.

8 Störig H.J., *İlkçağ Felsefesi, Hint Çin Yunan*, Yol Yayınları, İstanbul, 2000, s. 36-37.

Ariler, önce Pencap bölgesine girmişler ve daha sonra da Ganj Vadisine yönelmişleridir. Walter Ruben, Hindistan'a gelen Ariler hakkında şunları anlatmaktadır: "Ariler, sarışın, neşeli ve savaşmayı seven insanlardı. Tek servetleri sığır sürüleri olan bu insanlar belirli bir bölgede yerleşik olarak yaşamaz, hayvanları için gerekli olan otlakları izlerlerdi. Atı evcilleştirmişler ve savaşta kullanmayı öğrenmişlerdi." Walter Ruben Ariler hakkında, "bunlar enikonu eski Türklere benziyorlardı" ifadesini kullanmaktadır.⁹

Arilerin Hindistan topraklarına yerleşmeleri sırasında yapılan savaşlar, kutsal metinlerdeki ilahilerde, beyaz tenli insanlarla kara derili insanlar arasında geçen bir mücadele olarak gösterilmiştir. Kutsal metinlerde bu mücadele anlatılırken, beyaz ten tanrıları, kara ten ise kötü ruhları sembolize etmektedir.¹⁰

Ariler ile Dasyular arasındaki mücadele Rig Veda'da geçen bazı ilahilere konu olmuştur.

İlahi:

तवद भया वश आयनसनीरसमना जहतीभजनान |

tvad bhīyā viṣa āyannasiknīrasamanā cahatūrbhocanāni | kara renkli ırk, senin korkunla kaçtı, mülklerini terk ederek dört bir yana dağıldılar.

तवं दयूकसो अन आज उ जयोतजनयनायाय ||

tvaṃ dasyūnrokaso agna āca uru cayotircanayannāryāya | |

Sen Dasyuları yurdundan kovdun, ey Agni, Arya'yı aydınlatmak için her yere ışık getirdin.

Hindistan'a Orta Asya bozkırlarından gelen Ariler'in, inançlarını da beraberlerinde getirdikleri bir gerçektir. Arilerin inançları da diğer toplumlarda olduğu gibi, başlangıçta doğa olaylarıyla ilgilidir.

Örneğin; fırtına, "tanrı İndra" olurken; güneş, "tanrı Mitra" ve gök, "tanrı Varuṇa" olmuştur. Hititler ile Mitanniler arasında M.Ö. XIV. yy.da imzalanan bir barış antlaşmasında Mitanniler'in koruyucu tanrısı olarak İndra, Mithra ve Varuṇa'nın adları geçmektedir.¹¹

9 Ruben, *age.*, s. 44.

10 Çağdaş, *age.*, s. 20.

11 İtil, Abidin, *Sanskrit Kılavuzu*, Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Yayınları: 40, Ankara, 1963, s. 12.

Orta Asya'dan Hindistan'a, Hindistan'dan Mezopotamya'ya kadar olan coğrafyada aynı tanrı isimlerinin görülmesi kafaları karıştırabilir. Ancak şunu biliyoruz ki o dönem kültüründe insanlar düşmanlarının tanrılarına da saygıda kusur etmemeye özen göstermektedir. "...Hititler dostça ya da düşmanca ilişki içinde oldukları komşu ülkelerin tanrılarını da kutluyorlardı. Böylece, bu panteonda hem Sümerler'in mirası olan Anu-Enlil-Ea teslisi, hem de Sami menşeli çöl ananesinin yarattığı Şamaş-Sin-Adad astral teslisi yer almıştı. Diğer taraftan Hitit metinlerinde de İndra, Mitra, Varuṇa gibi Hintli tanrıların da adı geçmektedir."¹²

Biraz önce de değindiğimiz gibi Hindistan topraklarına giren Ariler, yerli halkı daha kolay yönetmek ve kendilerine karşı çıkmalarını önlemek amacıyla kast sistemini kurmuşlardır. Daha sonraki dönemlerde bu sistem dini temellere dayandırılmıştır. Buna göre; yaşarken yapması gerekenleri eksiksiz yerine getiren insanlar, "gene doğum"da daha iyi koşullarda ve üst bir kastta dünyaya geleceklerdir. Kötü işler yapanlar ise, daha kötü koşullarda ve alt kastta dünyaya geleceklerdir. Kast sisteminin kutsal kitaplarda yer alması nedeniyle, insanlar hiç sorgulamadan kast sisteminin getirdiği kurallara uymuşlardır.

Hindistan'daki kutsal metinler, önceleri sözlü olarak nesilden nesle aktarılmış ve daha sonra da yazılı metinler haline getirilmişlerdir. Yazıya geçirilmeden önce şüphesiz ki çeşitli eklemeler yapılmıştır. Bu nedenle bu metinlerin orijinal halini bilmek mümkün değildir. Hintliler, kutsal metinlerin doğüstü varlıklarla ya da tanrısal güçlerle ilgili olduğuna inanırlar. "Rishi" adı verilen bilgiler kutsal metinleri sözlü olarak aktarırlar. Kutsal metinler gizlidir, herkese öğretilemez. Kutsal metinleri rishilerden başkası aktaramaz.

Hindistan'daki inanç dönemlerini iki bölümde incelemek mümkündür. "Veda Dönemi" ve "Veda Sonrası Dönem". "Veda Sonrası Dönem" ise Brahmanizm, Budizm ve Hinduizm başlıkları altında incelenebilir.

Hinduizm'i daha iyi anlayabilmek için, Hindistan'daki inançlara kısaca değinmek yararlı olacaktır. Hindistan'daki inançların hangi tarihte başlayıp hangi tarihte bittiğini söylemek kesin olarak mümkün değildir. İnançlar birbiriyle iç içe geçmiş durumdadır. Hindistan'da tarihi olayların sistemli bir biçimde kaydedilmemiş olması da bu alandaki çalışmaları zorlaştırmaktadır. Daha önce vurguladığımız gibi bu dönemlerin arasında kesin çizgiler bulunmamaktadır. Her dönem bir diğer

12 Kınal, F., "Eski Önasya Dinlerinde Monoteist Temaüller" *Belleten*, C XVIII/S. 70, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1954, s. 118.

döneme ait unsurları içerebilmektedir. Hindistan'daki inançların araştırılmasında en büyük zorluk budur.

Veda Dönemi

M.Ö. 1500 – 500 yılları arasındaki döneme Veda Dönemi denmektedir. Veda metinleri Hindistan'ın en eski metinleri olarak kabul edilmektedir. Veda metinleri çok sayıda ozan ve ermişler tarafından oluşturulmuştur. Önceleri ağızdan ağıza aktarılan metinler daha sonra kaleme alınmıştır. Veda metinleri, kaleme alındığı dönemden çok daha eski zamanlara ait izler taşımaktadır. Veda sözcüğü “vid: bilmek” fiil kökünden türetilmiş olup “İlahi Bilgi” anlamına gelmektedir. Vedaların ortaya çıkışı ile ilgili değişik görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri de Veda metinlerinin Brahmā'nın soluğu olduğudur. Bu görüşe göre tanrı Brahmā “evrenin özü”dür. Uzun süre, ezberlenerek nesilden nesle aktarılan Veda metinleri daha sonraları dört kitapta toplanmıştır. Bunlar; R̥ig Veda (İlahi Bilgisi), Yacur Veda (Büyük Bilgisi), Sāma Veda (Kurban Töreni Bilgisi), Atharva Veda (Tıp ve Büyük Bilgisi). Vedalar tanrılara yakarılan ilahilerden meydana gelmektedir.

Genel görüş Veda metinlerinin Ariler tarafından Hindistan'a getirildiğidir. Veda metinlerinde geçen tanrıların da Ari tanrıları olduğuna inanılmaktadır. Doğa olaylarının kişileştirilmesiyle ortaya çıkan bu tanrılar, Arilerin konar-göçer yaşamına uygun tanrılardır. Bu tanrılardan önemli birkaç tanesi şunlardır: İndra (fırtına tanrısı), Varuṇa (evreni kuşatan göksel olayları düzenleyen tanrı), Agni (ateş tanrısı), Sūrya (güneş tanrısı), vb. Vedalar döneminin sonlarına doğru, Veda tanrıları zamanla önemlerini yitirmeye başlamış, başka tanrılar ön plana çıkmaya başlamıştır.

Vedalar'da Tanrı Kavramı

Vedalar; Arilerin sosyal hayatlarıyla ilgili önemli bilgiler içermektedir. Arilerde görülen dini inancın ilk şekli güneş, gök, fırtına, yağmur ve ateş gibi kişileştirilen doğa olaylarına tapınmak biçimindedir. Bu varlıklar önceleri tanrı olarak görülmemiş; saygı duyulması gereken birer güç olarak düşünülmüşlerdir. Zaman içinde bunlara tanrısal kimlik verilmiş ve kişileştirilmişlerdir.

Vedalarda genelde “politeist (çok tanrıcılık)” bir yapı göze çarpmaktadır. Böylece güneş, gök, fırtına, yağmur ve ateş gibi doğa olaylarının kişileştirilmesiyle çok sayıda tanrı yaratılmıştır. Veda dönemi tanrılarının sayısı konusunda kesin bir rakam vermek, neredeyse imkansızdır. Ömer Hilmi Buddha, Dinler Tarihi adlı kitabında şöyle demektedir: “*Vedaların ilahiyatı, allahların sayısını 33 olmak üzere kabul*

*etmiş, bunları gök Vasus, hava Rudras, yer Adityas, muntkalarına ait olmak üzere üç guruba ayırmıştır. Fakat hakikatte allahların sayısı bundan çok fazladır.*¹³

Veda ilahilerinde, diğer tanrıların varlığı kabul edilmekle birlikte, bunların arasından sadece birisini “Yüce Tanrı” olarak benimsedikleri ve ona yalvarıp dua ettikleri görülmektedir. Bu konuda Ömer Hilmi Budda, Max Müller¹⁴’den bir alıntı yaparak konuya açıklık getirmiştir. Vedalardaki tanrı anlayışının “politeizm” mi yoksa “monoteizm” mi olduğu konusunda tartışmalar yapılmıştır. Max Müller bu tartışmalara bir çözüm getirmiş ve her iki yapıyı da içeren “henoteizm” kavramını ortaya atmıştır. Ömer Hilmi Budda’ya göre Max Müller’in bulduğu henoteizm terimi diğer çok tanrılı dinler için geçerli olmayıp sadece Vedalardaki tanrı inancını tanımlamaktadır. Vedalardaki tanrı kavramının “politeist” ve “monoteist” ifadelerle tanımlanamamasının nedeni ilahilerde geçen tanrı adlarının çokluğu ve onlara atfedilen sıfatlardan kaynaklanmaktadır. Yani bir başka deyişle tanrı isimleri farklıdır; fakat onlara atfedilen sıfatlar aynıdır. Bazı ilahilerde çok sayıda tanrı adı geçmesine rağmen, bütün bu tanrılar “tek” bir tanrıyı işaret etmektedir. Bununla ilgili olarak “gökyüzü” örneğini verebiliriz. Farklı farklı isim ve sıfatlarla anılan “gökyüzü”, aslında tek bir tanrıyı işaret ediyor gibi gözükmektedir. “Dyaus” ebedi aydınlık veren gökyüzü, “Varuna” ise her şeyi saran, her şeyi içeren gökyüzüdür. “Mitra” sabahı aydınlatan gökyüzü, “Sürya” ise gökyüzünde parlayan güneştir. “Savitri” yaşam ve ışık veren güneş, “Agni” ise ateş ve ışık verendir. “İndra” yağmur veren olarak gökyüzünde görülür.

İnsani özellikler taşıyan Veda tanrıları, tıpkı insanlar gibi yer, içer, evlenir ve çocuk sahibi olurlar. Eğer ölümsüzlük içkisi olan Soma içmezlerse, “ölümsüz” olamazlar. Antropomorfik özellik taşıyan Veda tanrıları kendileri için kurban ve adak sunulmasına ihtiyaç duyarlar. Adaklar arasında insanların günlük yaşamda tükettikleri tahıl, tereyağı, süt gibi gıdalar bulunmaktadır. Kurban olarak da genellikle sığır ve keçi kurban edilir.

Anlaşılan şudur ki insanlar zihinlerinde canlandırdıkları tanrıları bütün üstün niteliklerine rağmen insan formunda düşünmüşlerdir. Bu tanrılar genellikle doğada üstlendikleri görevlere göre adlandırılmışlardır. Ancak Ariler’in tanrıları için bir bedensel form düşünmedikleri anlaşılmaktadır. Ari tanrıları için yapılmış tasvir, heykel ve tapınak bulunmamaktadır.

13 Budda, Ömer Hilmi, *Dinler Tarihi*, Vakıf Gazete-Matbaa-Kütüphane, İstanbul, 1935, s. 26.

14 Müller, M., *A History Of Ancient Sanskrit Literature*. Spottiswoode an Co., London, 1859, s. 532.

Hint kutsal metinleri Vedalar'da tanrılara atfedilen bazı ilahilerde bozkır etkisi açıkça tespit edilebilmektedir. Bu ilahilerden bazıları şöyledir:

Dyaus

Arilerin Orta Asya steplerinde yaşadıkları dönemde en önemli tanrısı olan Dyaus, onları soğuktan, yağmurdan ve fırtınadan koruyan “gök tanrısı” konumundadır. Ariler doğal afetlerden korunmak için ona sığınmışlar ve onun adına dua etmişlerdir. Arilerin Hindistan'a gelmesiyle birlikte ihtiyaçları değişmiştir.

Daha önce soğuktan, yağmurdan ve fırtınadan korunmak için Dyaus'dan yardım isteyen Arilerin istekleri değişmiştir. Sıcak Hindistan coğrafyasında sıcak havadan bunalan Ariler, bu kez serinlik ve yağmur arar olmuşlardır. Bunun sonucunda tanrı İndra önem kazanmaya başlamıştır.

Dyaus'a adanmış ilahi olmamasına rağmen, diğer tanrılara yakarılırken genellikle ona başarılı olmak ve hastalıklardan korunmak için yakarılır.

उतो ह वां रनधेयान सित पुण दयावािथवी सुदासे |

अमे धतं यदसदधोयु यूयं पात ... ||

uto hi vāṃ ratnadheyāni santi purūṇi dyāvāpṛthivī sudāse |
asme dhattaṃ yadasadaskṛdhoyu yūyaṃ pāta ... | |

Yer ve gök, siz elinizdeki sayısız zenginliği cömertçe verenler için tutarsınız, Bize sonsuz bolluk verin. Ey tanrılar bizi daima lütuflarınıza koruyun.

Dyaus'un bazı ilahilerde kızıl renkli ve böğüren bir boğa olarak tasvir edildiğinden söz etmektedir.

İndra

İndra Veda tanrıları içinde en eski ve en önemlisi olarak bilinir. Adına en fazla ilahi sunulan tanrıdır. Rigveda içindeki 1028 ilahinin dörtte biri İndra'ya sunulmuştur. Ayrıca diğer tanrılara sunulan ilahilerde de tanrı İndra'nın adı sıkça geçmektedir. Bu da bize İndra'nın ne kadar önemli bir tanrı olduğunu göstermektedir. İndra, Sankrit dilinde yağmur damlası anlamına gelen “indu” sözcüğünden türetilmiş “yağmur getiren”, “sulayan” anlamına gelen bir sözcüktür. (ind-ra).

Tanrı İndra, aslında gökyüzünde meydana gelen sıradan olaylardan birini simgelemektedir. Ancak şimşek, yağmur ve fırtınanın aynı anda meydana gelmesi onun çok güçlü bir tanrı olduğu izlenimini yaratmaktadır. Elinde şimşek olduğu

ifade edilir. Fırtınayla birlikte bol yağmur getirmesinden dolayı insanlar tarafından çok sevilen ve aynı zamanda çok korkulan bir tanrı olmuştur. Yağmur yağdırması nedeniyle kuraklıkla mücadele eden bir tanrı özelliğindedir. Bir diğer özelliği de şimşegi ile karanlıkla mücadele etmesidir.

Kuraklığı simgeleyen ifrit Vritra, gökyüzündeki suların yeryüzüne inmesine engel olarak kuraklığa sebep olmuştur. Tanrı İndra, Vritra'yla giriştiği mücadelede şimşekleriyle Vritra'yı öldürmüş ve suları serbest bırakmıştır. Tanrı İndra, Arilerin Hindistan'a gelirken beraberlerinde getirdikleri önemli bir tanrıdır. Daha sonraki dönemlerde Hindistan'a özgü özellikler kazanmıştır. Soma içmeyi seven Ariler, tanrı İndra'yı da Soma içkisi içen bir tanrı olarak görmüşlerdir. Savaşa gidecekleri zaman kendilerine güç ve cesaret vermesi için bu tanrıya yakarmışlardır.

Onun, Arileri siyah ırktan koruduğuna inanılır. Arilerin düşmanı Dasyulara ve ifritlere karşı mücadele eden bir tanrıdır. Siyah iki atın çektiği arabaya binen İndra'nın elinde silah olarak şimşek bulunur. İndra'nın giriştiği mücadelelerde bazı tanrılar ona yardımcı olurlar. Bu tanrılardan bazıları şunlardır: Marutlar, Agni, Soma, Vişnu, Rudra, Vayū, Varuṇa, Brihaspati, Yama ve Mitra.

Arilerin Hindistan topraklarında yerleşik düzene geçmesiyle birlikte, başlangıçtaki önemli olan Veda tanrıları önemini yavaş yavaş yitirmeye başlamıştır. İndra da bu süreçte değerini kaybeden tanrılardan biridir.

Veda ilahilerinde İndra'ya birçok isimle hitap edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır: Mahendra, Sakra, Maghavan, Ribhuksha, Vasava, Arha, Dattēya. Ona özelliklerinden dolayı atfedilen sıfatlar da şöyledir; Vritra-han (Vritra'yı yok eden), Vacra-pāni (yıldırım elli), Maghavahana (bulutların üstünde doğan), Şata-kratu (yüz kurban) vb.

अनुत्तमा ते मघवन नकनु न तवावानित देवता वदानः |

न जायमानो नशते न जातो यान करया कणुह ||

anuttamā te maghavan nakirnu na tvāvānasti devatā vidānaḥ |

na cāyamāno naṣate na cāto yāni karishyā kaṇuhipravṛddha ||

Sen maghavan, senin tarafından fethedilmeyen bir şey yoktur. Tanrılar arasında senin dengin yoktur.

Doğmuş ya da doğmamış hiç kimse seninle boy ölçüşemez. Yüce tanrı sen ne istersen onu yapmaya muktedirsin.

Varuṇa

Varuṇa tanrı İndra gibi Veda döneminin önemli bir tanrısı konumundadır. Her iki tanrı da ilahilerde “yüce tanrı” olarak anılırlar. İndra gücün, Varuṇa ise aklın sembolüdür. Tanrı Varuṇa Arilerin beraberlerinde getirdikleri bir gök tanrısı olarak görülür. H. Ömer Budda’ya göre Varuṇa Türklere ait bir ilahdır. Dowson’a göre ise Varuṇa, antik Yunan’da Ouranos gibi “evreni kapsayan”, “her şeyi saran” bir güçtür.

Gökle yer arasında meydana gelen tüm olayları düzenleyen Varuṇa’dır. Güneşin, ayın ve yıldızların hareketlerini o düzenler. Rüzgar onun soluğudur, yağmuru yağdıran odur. Gökyüzünde rüzgar olarak dolaşır, her yere ulaşır. Önceleri bir “gök” ya da “güneş” tanrısı gibi görülmüş olsa da daha sonraları tüm evreni kapsayan, her şeyi kontrol eden ve ahlaki düzeni sağlayan bir güç haline gelmiştir. Gökyüzünün kişileştirilmiş halidir. Varuṇa, yerde ve gökte olan her şeyi görür ve bilir. Ahlaki düzene uymayanları cezalandırır, af dileyenlerin hatalarını bağışlar. Dua edilirken Varuṇa’nın bağışlayıcı olması dlenir.

Genellikle Varuṇa’nın adı diğer Veda dönemi tanrısı olan Mitra ile birlikte anılır. İlahilerde çoğunlukla ikisine birlikte yakarılır. Mitra gündüzleri dünyayı aydınlatırken, Varuṇa ise geceleri aydınlatır. Varuṇa güneşin yolunu açar, nehirlerin akmasını sağlar, okyanusların taşmasını engeller. O kuşların uçtuğu yolları dahi bilir.

यत कं चेदं वण दैये जने.अभोहं मनुयाचरामस |

अचती यत तव धमा युयोपम मा नतमादेनसो देव ररषः ||

yat kiṃ cedam varuṇa daivye cane. abhidroham manushyāṣṣarāmasi |
açittī yata tava dharmā yuyopima mā nastasmādenaso deva rīriṣaḥ | |

Ey Varuṇa, her ne hatamız olursa olsun tanrılara karşı işlenmiş
Yasalara karşı gelmiş olsak bile Ey tanrı, bizi bu günahlarımız için cezalandırma.

आ यो ववाय सचथाय दैय इय वणुः सुते सुतरः |

वेधा अिजवत तरषधथ आय रतय भागे यजमानमाभजत ||

ā yo vivāya saçathāya daivya indrāya vishṇuḥ sukrte sukrṭtarah |
vedhā acinvat trishadhastha āryam ṛtasya bhāghe yacamānamābhacat | |

O ki Göksel olan, İndra’ya dostluk için geldi, tanrısal olan daha tanrısal olana,
O ki tanrı, üç dünyayı yöneten, Arilere yardım eden ve inananlarına kutsal adalet dağıtır.

Mitra

Genellikle tanrı Vrauna ile birlikte anılır. Mitra gündüzün hakimi, Varuṇa ise gecenin hakimidir.” “Dos” anlamına gelen Mitra sözcüğü İran’da “mithra” olarak söylenmektedir. Bu isim benzerliği, tanrı Mitra’nın aynı kökenden iki farklı coğrafyaya ulaştığının bir göstergesidir. Mitra ve Varuṇa çoğunlukla aynı özelliklere sahiptir. Ancak Varuṇa’da bulunan ahlaki özellik Mitra’da bulunmaz.

न ह्यते न जीयते तवोतो नैनमंहो अनोयिततो न द्रुतत ॥

na hanyate na cīyate tavoto nainamaṃho aṣṇotyantito na dūrāt | |

Senin tarafından korunan ne katledilir ne de fethedilir; o kişiye ne uzaktan ne de yakından felaket ulaşamaz.

Rudra

Rudra sözcüğünün, “rud” kökünden türetildiği kabul edilmektedir. “Kükreyen”, “gürleyen” anlamlarına gelen “rudra” önemli bir Veda dönemi tanrısıdır. Ömer Hilmi Budda, Rudra’nın Türklere ait bir tanrı olduğunu ileri sürmektedir. Bazı bilim adamları ise Rudra’nın Hint kökenli bir tanrı olduğu konusunda görüş bildirmektedir. Bu görüş daha çok kabul görmüş olsa da Ö.H. Budda’nın görüşü bizce dikkate almaya değerdir.

Riḡ Veda’da tanrı Rudra adına üç ilahi bulunmaktadır. O, yok edici, güçlere sahip bir tanrıdır. Hastalıları yayan, anı zamanda şifa veren de odur. Kırmızı renkte tasvir edilen Rudra’nın silahı baltadır. Zaman zaman şimşek, ok ve yay da kullanmaktadır.

Hem korkulan acımasız, acımasız, yakıp yıkan bir tanrıdır. Hem de onaran, düzelten, iyilik seven bir tanrıdır.

इमा ाय सथरधवने गरः कषेषवे देवाय सवधाने |

अषाहाय सहमानाय वेधसे तमायुधाय भरता शणतु नः ॥

imā rudrāya sthiradhanvane ghiraḥ kshipreshave devāya svadhāvne |
ashāḥāya sahamānāya vedhase tighmāyudhāya bharatā ṣaṇṇotu naḥ | |

Yayı sert ve güçlü olan, hızlı uçan mızraklarıyla sadece kendine bağımlı olan tanrı Rudra’ya bu ilahileri ilet,

(O) Bilge ve yenilmez fatih ki O’nu hiç kimse mağlup edemez, sivri uçlu silahlarla donanmış olup çağrımızı duyar.

Parjanya

Parjanya'nın Arilerin Hindistan topraklarına gelmeden önce taptıkları eski tanrılardan biri olduğu kabul edilir. "Yağmur döken" bir tanrı olarak bilinen Parjanya'ya üç ilahide yakarılmaktadır. Rîg Veda'da Parjanya sözcüğü sadece otuz kez geçmektedir. Bazı ilahilerde ondan "yağmur bulutu" olarak söz edilmektedir. Ayrıca ona "hareket eden yaratıkların tanrısı", "her şeyin ruhu", "Dyaus'un oğlu", "soma bitkisinin babası" isimleri verilmiştir. Parjanya'nın yerini daha sonraları İndra almıştır.

महातं कोशम उद अचा न षच सयदतां कुया वषताः पुरतात |

घतन दयावािथवी वय उिध सुपाणम भवव अयायः ||

mahāntaṃ koṣaṃ ud acā ni śhiñca syandantāṃ kulyā vishitāḥ purastāt |
ghartena dyāvāpṛthivī vaya undhi suprapāṇam bhavatva aghnyābhyah | |

Büyük kabı yukarıya kaldır, suyu aşağıya dök ve akarsuları serbest bırak, akmalarını sağla, Yeri ve göğü doyur ve inekler için bol su sağla.

Agni

Agni, Vedalarda İndra'dan sonra adına en fazla ilahi sunulmuş olan tanrıdır. Ari kökenli bir tanrı olan Agni, "ateş tanrısı" olarak bilinir. İnsanlığın varoluşuyla birlikte kutsal sayılan ateşin kişileştirilmiş halidir. Hayat veren de odur, öldüren de odur. Tanrı Agni, cennette güneş, gökte ışık, yerde ateş olarak görülür. Agni'nin üstlendiği önemli görevlerden biri sunulan kurbanları tanrılara ulaştırmaktır. Bu durum Agni'nin "kurban ateşi"nin kişileştirilmiş halini göstermektedir. Agni'nin alevleri, kurban verenlerin dualarını tanrılara ulaştırır. Agni'nin bir görevi de kötü ruhları ve günahları yok etmektir.

Ateşin tanrısal bir varlık olduğu düşünülmüştür. Çünkü güneşin ısı ve ışığı ile ateşin ısı ve ışığı arasında bir bağ olduğunu düşünen insanlar ateşin tanrısal bir güce sahip olduğuna inanmışlardır. Eski çağlarda ısıtan ve ışık veren ateş insanların en büyük yardımcısı olmuştur.

Agni genellikle saçları alev alev yanan, sivri çeneli, kızıl sakallı, altın dişli bir tanrı olarak düşünülür. Alevlerden oluşan yedi dili kurbanların yağlarını içer ve sunakları yalar. Parlak kırmızı ve siyah atların çektiği bir arabaya binen Agni, odun ve yağ ile beslenir.

अिनमीळे पुरोहतं यय देवं रवीजम ।

होतारं रनधातमम ॥

स नः पतेव सूनवे.अने सूपायनो भव ।

सचवा नः सवतये ॥

aghnimīḷe purohitam yacñasya devam ratvīcama ।

hotāram ratnadhātamama । ।

sa naḥ piteva sūnave.aghne sūpāyano bhava ।

sacasvā naḥ svastaye । ।

Adak törenlerinin yöneticisi, tanrıların en yücesi, kurbanın yöneticisi Agni'yi överim,

O habercidir, bolluğun dağıtandır.

Bizim için ulaşılması kolay ol, bir babanın oğluna olduğu gibi,

Agni, refahımız için bizimle birlikte ol.

Soma

Soma, Vedalarda önemli tanrılarından biridir. Rîg Veda'nın IX. Kitabı tümüyle Soma için söylenmiş ilahileri içerir. Bu kitapta tanrı Soma için söylenmiş 114 ilahi bulunmaktadır.Kutsal olan Soma içkisinin kişileştirilmiş halidir.

Soma içkisi, bir tür sarmaşık olan “soma” özsuynunun fermantasyonuyla elde edilir. İçenlere cesaret veren bu içki Ariler tarafından savaşa giderken tüketilirdi. İnsanlara cesaret ve güç vermesinden dolayı bu içkinin içinde ilahi güçler olduğuna inanılmış ve kutsal sayılmış; daha sonraları ise bir tanrı olarak kabul edilmiştir. Öyle ki Soma içkisi belirli ritüellere uygun olarak imal edilirdi. Hatta imalat sırasında kullanılan aletler kutsal sayılır, özenle korunurlardı.

Rîg Veda X. kitap 34. ilahisinde Soma'nın Mucavan Dağı'nda yetişen bir bitki olduğu anlatılmaktadır. Soma bitkisi taşlarla ezilerek suyu çıkarılır, süzülür kaplara konur. İnsanlara sadece cesaret ve güç değil “ölümsüzlük” verdiği de inanılmıştır. Bu nedenle ölümsüzlük iksiri amrita ile aynı içki olduğu düşüncesi doğmuştur. Ölümsüzlük sağladığına inanılan Soma zamanla tüm tanrıların vazgeçilmez içeceği olmuştur. Tanrılar, Soma'sız yapamazlar, çünkü o tanrılara uzun ömür verir. Özellikle İndra, savaşlara çıkmadan önce mutlaka Soma içer ve onun verdiği cesaretle savaşa çıkar. Daha önce değindiğimiz gibi tanrı İndra, Vritra ile yaptığı mücadele öncesi Soma içmiş ve onu yenmiştir.

Tanrı Soma daha sonraki dönemlerde karşımıza ay tanrısı olarak çıkmaktadır. Purāṇalarda; on beyaz atın çektiği üç tekerlekli bir arabaya binmiş olarak tasvir edilir. Bu atların beşi sağda, diğer beşi ise solda koşulmuştur. Ona farklı adlar atfedilmektedir. Bu adların bazıları şöyledir: Çandra (ay), Niṣākara (geceyi yaratan), Sitānsu (beyaz ışınlarla sahip olan) vb.

अपाम सोममता अभूमागम जयोतरवदाम देवान् |

कं नूनममान कणवदरातः कमु धूतरत मयय ||

apāma somamamitā abhūmāghanma jyotiravidāma devān |

kiṃ nūnamasmān kaṇṇavadarātīḥ kimu dhūtiramṛta martyasya | |

Biz soma içtik, biz ölümsüz olduk, biz ışığa ulaştık, biz tanrıları tanıdık.

Bir düşman şimdi bize ne yapabilir? Bir ölümlü bize ne kötülük yapabilir? Ey! Ölümsüz tanrı.

Sonuç

Hindistan kültür ve inanç sistemini oluşturan iki temel unsur bulunmaktadır. Ariler ve yerli halk. Ariler ile yerli halkın kültürel sentezinden, çok renkli bir inanç ve kültür meydana çıkmıştır. Dünyada “Hint kültürü ve inanç” yapısına benzer bir başka örnek göremiyoruz. Elbette bu oluşumda Hindistan topraklarının coğrafi ve iklim yapısı da önemli bir etkidir. Yerleşik düzende bir kutsal metin oluşturuluyorsa tanrılar arasında bir hiyerarşi olması beklenir. Bütün tanrıların üstünde bir yaratıcı tanrı ve her tanrının önem sırasına göre çeşitli görevleri olur. Ancak Hint kutsal metinlerinin en eskisi olarak bilinen Rgveda’da tanrılar kendi adına sunulmuş ilahilerde en üstün konumdadır. Rgveda’da yer alan bazı ilahilerde tanrı Indra diğer tanrıların yardımına koşarken, diğer tanrılar için yakarılan bazı ilahilerde bahse konu olan tanrı, bu defa da Indra’nın yardımına koşar.

Vedalarda geçen ilahilerde, tanrıların ata biner ve atlıların çektiği savaş arabaları kullanır. İlahilerde Soma içip tanrılara adaklar sunulur ve ilahilerde at kurbanı ile ilgili bahisler de vardır. Tanrılar, zırh ve miğfer kuşanmış; gürz, mızrak ve ok ile donanmış savaşçılar olarak tasvir edilmişlerdir. Tanrılardan bazıları özellikle de Indra; Ariler ile Dasyular arasında yapılan savaşlarda Arilerin başarılarında önemli rol oynar. Soma içkisinin sarhoş edici etkisi altında savaşa katılan Indra, Arilere önemli katkılar sağlar. Ariler zaferlerini tanrıların desteğiyle elde ederler.

Veda ilahilerindeki tanrılar ve Orta Asya Şamamı arasında paralellikler bulunduğu oldukça açıktır. Bu durum bizlere bozkır etkisini açıkça göstermektedir. Yüzyıllar

sonra Ariler artık Hindistan'ın yerleşik düzende Hindistan'ın yerlileri olduktan sonra bozkır tanrıları da yerleşik düzene uyum sağlamış ve Hinduizm dediğimiz inanç sisteminin bir parçası olmuştur. Ari tanrıları Hinduizm içinde erimiş ve Hinduizm'de tanrı üçlemesinde yerlerini Yaratıcı tanrı Brahma koruyucu tanrı Vishnu ve yok edici tanrı Şiva'ya bırakmıştır.

Görülen odur ki Ariler ve yerli halk sentezinden oluşmuş Hindistan'daki yerli inançlar, son olarak Hinduizm potasında erimiş ve biçimlenmiştir. Hinduizm inanç bağlamında ne bulduysa içermiş ve Hinduizm formatına sokmuştur. Hinduizm'e tepki olarak ortaya çıkan Budizm'in kurucusu Buddha bile Hinduizm tanrısı olan Vishnu'nun bir avatārası olarak Hinduizm'in içine dahil edilmiştir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz. Ari ve yerli halk sentezinden oluşmuş bir Hindistan halkı vardır. Arilerin kurdukları "kast sistemi" sosyal yapıyı biçimlendirmiştir. Ariler tarafından oluşturulan "kast" sistem, hem ten rengini hem de meslek gruplarını temel almıştır. Ariler hep yöneten olmuş, yerli halk ise daima ikinci planda kalmıştır.

Kaynaklar

- Bayur, Hikmet, *Hindistan Tarihi Cilt I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987.
- Budda, Ömer Hilmi, *Dinler Tarihi*, Vakıf Gazete-Matbaa-Kütüphane, İstanbul, 1935.
- Çağdaş, Kemal, *Hint Eski Çağ Kültür Tarihine Girişi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1974.
- Griffith, R. T. *The Rîg Veda*, Motilal Banarsidass. Delhi, 1896.
- İtil, Abidin, *Sanskrit Kılavuzu*, Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Yayınları: 40, Ankara, 1963.
- Kınal, F. (1954). "Eski Önyasya Dinlerinde Monoteist Temaüller" *Bellekten*, C XVIII, S. 70, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1954.
- Martin, E. O., *The Gods Of Indi*, Indological Book House, Delhi, 1972.
- McNeill, H. W. *Dünya Tarihi*, İmge Kitabevi, Ankara, 2006.
- Müller, M., *A History Of Ancient Sanskrit Literature*, Spottiswoode an Co., London, 1859.
- Ruben, Walter, *Eski Hind Tarihi*, İdeal Matbaa, Ankara, 1944.
- Störig H.J., *İlkçağ Felsefesi*, Hint Çin Yunan, Yol Yayınları, İstanbul, 2000.

